

Kustavin kunnan
Arviointikertomus vuodelta 2025

Sisällys

1. Puheenjohtajan katsaus	3
2. Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset.....	4
3. Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja toiminta	6
4. Talouden arviointi	6
5. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen	11
6. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen arviointi	12
7. Edellisen vuoden suositusten vaikuttavuuden arviointi	14
8. Allekirjoitukset.....	14

1. Puheenjohtajan katsaus

Kustavin kunnan tarkastuslautakunta on laatinut tämän tarkastuskertomuksen osana kuntalain mukaista valtuuston ohjauksen ja arvioinnin kokonaisuutta. Kertomus perustuu lautakunnan tekemään arviointityöhön, asiakirja-aineistoon sekä kevään 2026 aikana toteutettuihin kuulemisiin, joissa on saatu monipuolinen ja ajantasainen kuva kunnan toiminnasta, taloudesta ja johtamisesta.

Tarkastuslautakunta toteaa, että Kustavin kunnan palvelut on tarkasteluvuonna järjestetty pääosin kunnan koko ja voimavarat huomioon ottaen tarkoituksenmukaisesti. Valtuuston asettamat toiminnalliset tavoitteet ovat pääosin toteutuneet ja palveluiden laatu on säilynyt hyvällä tasolla. On myönteistä, että toiminta on ollut monilta osin vakaata ja ennakoitavaa.

Samanaikaisesti tarkastuslautakunta katsoo, että kunnan toiminnassa ja taloudenpidossa on tunnistettu selkeitä kehittämistarpeita. Kunnan talous on ollut useita vuosia rakenteellisesti alijäämäinen, eikä talouden tasapainottaminen satunnaisilla myyntivoitoilla ole kestävä. Kunnan velkamäärän kasvu toteutettujen ja päätettyjen suurten investointien seurauksena edellyttää hyvin huolellista taloussuunnittelua ja velanhoitokyvyn pitkäjänteistä seurantaa. Tämä asettaa valtuustolle ja kunnan virkamiesjohdolle vaatimuksen ennakoivasta ja rakenteita tarkastelevasta talousohjauksesta.

Lisäksi tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota johtamisjärjestelmän ja sisäisen ohjauksen kehittämistarpeisiin. Johtoryhmätyöskentelyn valmistelun ja dokumentoinnin, talouden ja tavoitteiden säännöllisen seurannan sekä selkeiden tehtäväkuvien ja vastuunjaon merkitys korostuu erityisesti pienessä kunnassa. Johtamiskäytäntöjä on perusteltua kehittää edelleen, erityisesti hallinnon ja teknisen toimialan osalta, jotta toiminnan ennakoitavuus, sujuvuus ja talouden hallinta voivat vahvistua koko kuntaorganisaatiossa. Yhtenäisten laite- ja kalustorekisterien puuttuminen heikentää omaisuudenhallintaa ja sisäistä valvontaa. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tilanteen korjaamiseen on syytä ryhtyä suunnitelmallisesti ja viivytyksettä.

Tarkastuskertomuksen tarkoituksena ei ole ainoastaan todeta saavutettuja tuloksia, vaan tarjota valtuustolle ja kunnan johtaville viranhaltijoille perusteltu kokonaiskuva sekä tukea päätöksentekoa kunnan kehittämisessä. Lautakunta pitää tärkeänä, että tässä kertomuksessa esitetyt havainnot ja suositukset käsitellään systemaattisesti ja niiden pohjalta tehdään konkreettisia toimenpiteitä, joiden toteutumista seurataan.

Haluan lämpimästi kiittää tarkastuslautakunnan jäseniä sekä kunnan luottamushenkilöitä, viranhaltijajohtoa ja muuta henkilöstöä rakentavasta yhteistyöstä ja avoimuudesta arviointityön aikana. Vuorovaikutteinen arviointi luo edellytyksiä sille, että Kustavin kunta voi myös jatkossa turvata laadukkaat peruspalvelut ja vahvistaa toimintaansa kestäväällä tavalla.

Veli-Pekka Nurmi
Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2. Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Sivistyspalvelujen ja teknisten palvelujen sekä hallintopalvelujen arviointi

Tarkastuslautakunta on perehtynyt asiakirjoihin sekä kuullut kevään 2026 aikana sivistyspalvelujen ml. vapaa-aikapalvelut, varhaiskasvatus, kirjasto ja ruokapalvelu, teknisten palvelujen sekä kunnan ylimmän virkamiesjohdon edustajia. Näin on saatu monipuolinen kuva toiminnan nykytilasta, vahvuuksista ja kehittämistarpeista.

Myönteiset havainnot

Sivistyspalvelujen kokonaisuus on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan pääosin vakaassa ja hallitussa tilanteessa. Talousarvio on toiminut selkeänä ohjausvälineenä, eikä vuonna 2025 ole ollut tarvetta lisätalousarvioihin sivistyspalvelujen osalta. Perusopetuksen laatu arvioidaan hyväksi, ja yksilöllisiin oppimisen tarpeisiin pystytään vastaamaan koulun koosta huolimatta. Oppilaille ja huoltajille toteutettavat säännölliset kyselyt eivät ole osoittaneet kiusaamisongelmia, ja yhteistyö kodin ja koulun välillä toimii.

Varhaiskasvatuksessa tavoitteet ovat olleet selkeästi määriteltäviä ja ne ovat ohjanneet toimintaa tarkoituksenmukaisesti. Erityisesti yhteistyö perheiden kanssa sekä maksuttoman varhaiskasvatuksen mahdollistaminen nähdään merkittävinä vahvuuksina. Henkilöstö on osaavaa ja työilmapiiri hyvä.

Kirjastopalveluissa uuden toimitilan käyttöönotto on selvästi elävöittänyt toimintaa. Asiakasmäärät ovat kasvaneet erityisesti vuoden 2025 alkupuolella, ja Vaski-kirjastojen asiakaskyselyn tulokset ovat olleet erittäin myönteisiä. Yhteistyö varhaiskasvatuksen, koulun ja naapurikunnan kirjaston kanssa toimii hyvin. Kirjaston talous on pysynyt budjetissa, ja henkilöstö on voinut vaikuttaa tilojen toiminnallisuuteen.

Vapaa-aikapalveluissa toimintaa on kyetty järjestämään talousarvion puitteissa eri ikäryhmille, ja erityisesti nuorisotyön osalta on hyödynnetty yhteistyötä naapurikuntien kanssa. Kuntien välinen yhteistyö nähdään tarkoituksenmukaisena pienessä kunnassa. Kaikkiaan pitää muistaa, että hankkeet täydentävät kunnan perustyötä, eivät korvaa sitä. Työilmapiiri vapaa-aikapalveluissa kuvataan pääosin hyväksi, ja henkilöstön sitoutuneisuus toimintaan on vahvaa.

Teknisissä palveluissa rakennusvalvonnan lupaprosessit toimivat, vaikka lainsäädäntömuutokset ovat lisänneet neuvonnan tarvetta. Lupamaksutulot ovat pysyneet vakaalla tasolla taksamuutoksista huolimatta, ja jätehuoltopalvelut toimivat hyvin ja ovat myös taloudellisesti tuottavia. Kiinteistökannan osalta kunnossapitoa on tehty aktiivisesti, ja kunnan toimitilojen olosuhteet ovat pääosin asialliset.

Kunnan johdon osalta tarkastuslautakunta toteaa, että strategiatyötä on pyritty viemään pitkäjänteisesti eteenpäin muun muassa 10 vuoden toteuttamisohjelman avulla, mikä on kunnissa poikkeuksellista. Investointien valmistelussa ja rakennusten kunnossapidossa on tehty useita merkittäviä ratkaisuja.

Kehittämistarpeet ja suositukset

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että kunnassa ei ole kattavaa ja ajantasaista tietoa laite- ja kalusto-omaisuudesta. Systemaattisesti ylläpidettävät laite- ja kalustoluettelot puuttuvat, mikä heikentää sisäisen valvonnan ja omaisuudenhallinnan toteutumista. Tarkastuslautakunta suosittaa, että kunnassa otetaan käyttöön yhtenäinen laite- ja kalustorekisteri sekä määritellään vastuut sen ylläpidosta.

Johtamisen ja sisäisen vuorovaikutuksen osalta kuulemisissa nousi esiin puutteita johdonmukaisuudessa, ennakoinnissa ja yhteisten toimintatapojen noudattamisessa. Erityisesti johtoryhmätyöskentelyn valmisteluun, asialistojen laadintaan sekä muistioden kirjaamiseen ja jakeluun tulee kiinnittää huomiota. Tarkastuslautakunta katsoo, että selkeämpi johtamisrakenne ja säännöllinen talouden käsittely johtoryhmässä parantaisivat kunnan kokonaisohjausta.

Joiltain osin kehityskeskusteluja ei ole käyty säännöllisesti tai lainkaan. Tarkastuslautakunta pitää kehityskeskusteluja keskeisenä henkilöstöjohtamisen välineenä ja suosittelee, että ne vakiinnutetaan osaksi esihenkilötyötä kaikilla toimialoilla. Samalla tehtävänkuvauksia, vastuunjakoja ja tavoitteenasettelua tulee täsmentää erityisesti uusissa esihenkilö- ja johtajarooleissa toimiville.

Vuoden 2025 alussa voimaan tullut rakentamislaki on merkittävästi muuttanut rakentamiseen liittyviä säännöksiä ja lupamenettelyjä. Muutokset ovat lisänneet tarvetta rakennusvalvonnan neuvontapalveluille. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan neuvontapalvelun saatavuus ei nykyisellään vastaa tarpeeseen. Tämän vuoksi rakennusvalvonnan neuvontapalvelujen riittävyyteen ja saavutettavuuteen tulee jatkossa kiinnittää erityistä huomiota.

Teknisissä palveluissa havaittiin puutteita myös hankintojen suunnitelmallisuudessa, perehdytyksessä sekä viranhaltijapäätösten tekemisessä. Tarkastuslautakunta suosittelee hankintaosaamisen vahvistamista, puitesopimusten laatimista tarkoituksenmukaisella tavalla keskeisille palveluille sekä sen varmistamista, että hankinnat toteutetaan johdonmukaisesti ja säädösten mukaisesti ilman epätarkoituksenmukaista pilkkomista. Konsulttipalveluiden käytössä tulee varmistaa kilpailuttamisen asianmukaisuus ja dokumentointi.

Talousohjauksen osalta lautakunta toteaa, että erityisesti teknisten palvelujen investoinneissa ja kunnossapidossa talousseurannan tulee olla nykyistä ennakoivampaa, jotta lisämäärärahojen tarve voidaan ennakoida ajoissa. Rakenteellisesti alijäämäinen kunnan talous edellyttää pitkäjänteisiä ratkaisuja, ei satunnaisia myyntivoittoja.

Lisäksi tarkastuslautakunta suosittelee, että kunnassa muodostetaan systemaattinen menettely, jossa tarkastushavaintoihin ja -suosituksiin perustuvat toimenpiteet kirjataan, aikataulutetaan ja niiden toteutumista seurataan. Havaintojen ja suositusten luokittelu niiden vakavuuden mukaan tukisi päätöksenteon kohdentamista olennaisimpiin kehittämiskohteisiin.

3. Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja toiminta

Tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu kuntalain 121 §:n mukaisesti arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunta valmistelee hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat, joista valtuusto päättää.

Tarkastuslautakunta valmistelee kunnanvaltuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat ja huolehtii kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Tarkastuslautakunta on saanut tilintarkastusyhteisöltä tiedoksi tilintarkastuksen työohjelman sekä raportteja tilintarkastuksen suorittamisesta.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano valtuustokaudella 2025–2029

Tarkastuslautakunnan jäsenet:	varajäsenet:
Nurmi Veli-Pekka, puheenjohtaja	Lindqvist Anniina
Väisänen Mari, varapuheenjohtaja	Alitalo Kimmo
Suominen Sami, jäsen	Koski Miikka

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut tilintarkastaja Kirsi Ehrlund.

Lakisääteisen tilintarkastuksen on suorittanut BDO Audiator Oy. Vastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHT, HT Kirsi Ehrlund.

Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on laatinut toimikaudelleen arviointisuunnitelman sekä sen pohjalta työohjelman vuoden 2025 toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointia varten.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut syksyllä 2025 kerran ja keväällä 2026 neljä kertaa. Tarkastuslautakunta on tehtävänsä suorittamiseksi kuullut viranhaltijoita, perehtynyt valtuuston, hallituksen ja lautakuntien toimintaan, vuoden 2025 talousarvioon ja taloussuunnitelmaan vuosille 2026–2027. Tarkastuslautakunta arvioi tavoitteiden toteutumista perehtymällä myös vuoden 2025 toimintakertomukseen ja tilinpäätökseen sekä tilintarkastajan tarkastuslautakunnalle esittämiin raportteihin.

4. Talouden arviointi

Vuosi 2025 oli Kustavin kunnalle taloudellisesti haastava. Tilikausi muodostui alijäämäiseksi. Vuosikate oli positiivinen, mutta se ei riittänyt kattamaan poistoja, mikä osoittaa, ettei kunnan tulorahoitus vastaa toiminnan ja investointien pitkän aikavälin rahoitustarvetta. Tilikauden tulos heikensi kunnan taloudellista kehitystä, vaikka taseessa on edelleen aiemmilta vuosilta kertynyttä ylijäämää.

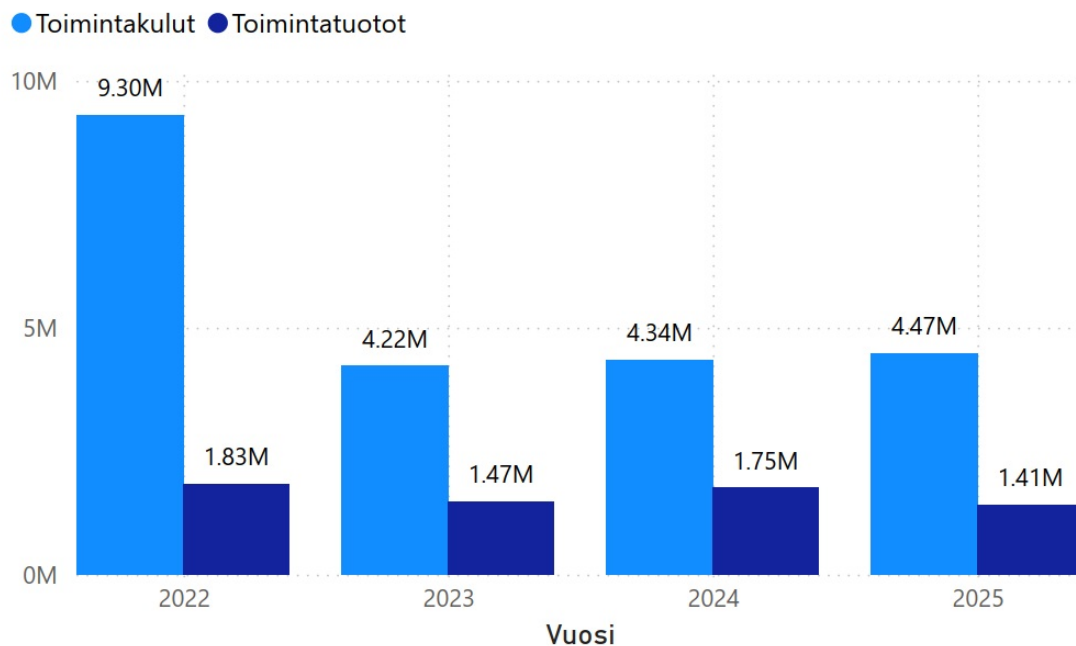
Kunnan taloudellinen asema on toistaiseksi vakaa kertyneiden ylijäämien ansiosta, eikä alijäämän kattamisvelvollisuus vielä täyty. Kehityssuunta on kuitenkin huolestuttava, mikäli alijäämäinen tulos ja riittämätön vuosikate jatkuvat tulevina vuosina.

Tilikauden aikana investointien määrä oli kunnan kokoon nähden korkea ja investointeja rahoitettiin merkittävästi velalla. Lainakanta ja lainamäärä asukasta kohden kasvoivat edelleen ja ovat selvästi kuntien keskiarvoa korkeammat. Investoinnit kohdistuivat pääosin rakennuksiin ja peruspalvelujen kannalta keskeiseen infrastruktuuriin. Tarkastuslautakunta katsoo, että investointien laajuutta ja ajoitusta tulisi jatkossa arvioida entistä tarkemmin suhteessa kunnan tulorahoituksen kantokykyyn.

Kunnan maksuvalmius oli tilikaudella niukka, mikä edellyttää huolellista kassanhallintaa ja talouden ennakointia. Erityisesti investointipaineiden ja velkaantumisen kasvaessa maksuvalmiuden merkitys korostuu.

Talousarvion toteutuminen

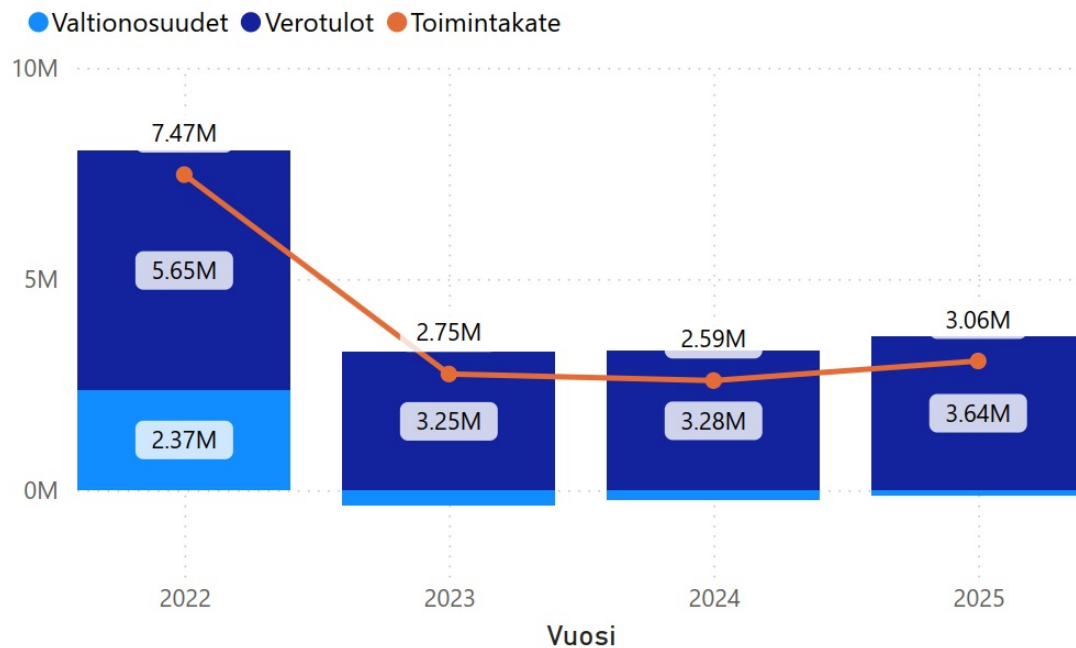
Toimintakulut ja -tuotot

Kustavin kunnan toimintatuotot toimintakuluista 31,6 %. Kunnan toimintakulut 4,469 milj. euroa kasvoivat toimintatuottoja 1,41 milj. euroa nopeammin. Kunnan palvelutoiminta rahoitetaan pitkälti verotuloilla.

Tulorahoituksen ja nettomenojen kehitys

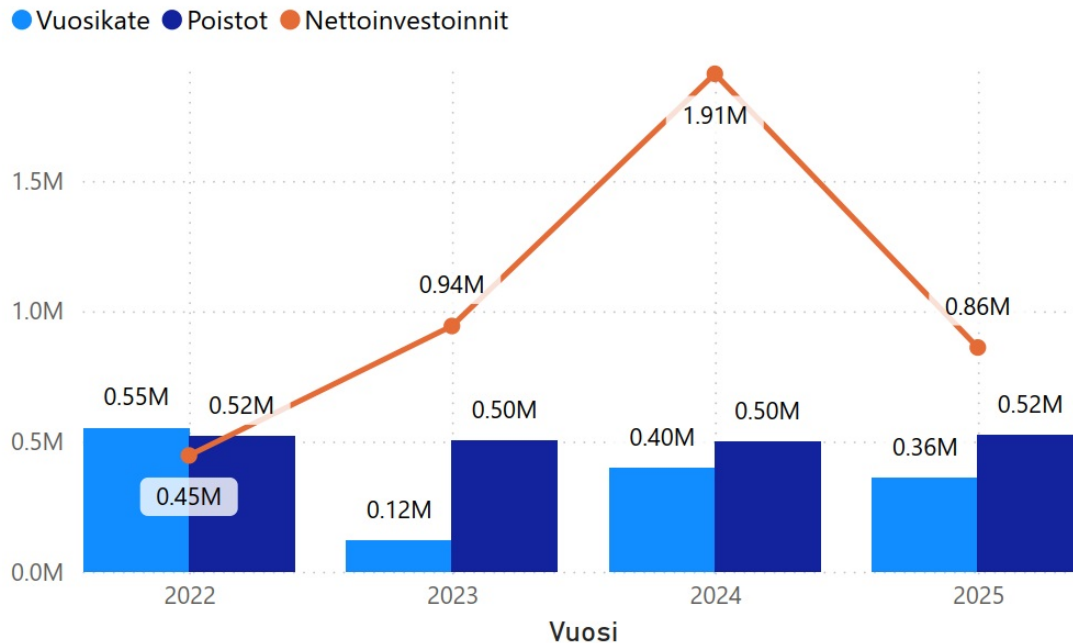
Verorahoituksen ja nettomenojen kehitys

Verotuloja kertyi 3,638 milj. euroa, mikä oli 0,055 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa ja 0,357 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuotena. Kunta ei saa valtionosuuksia vaan maksoi valtiolle 0,140 milj. euroa. Verotulot kattavat alijäämäisen toimintakatteen 3,053 milj. euroa sekä negatiivisen valtionosuuden 0,140 milj. euroa ja korkokulut 0,08 milj. euroa. Vuosikate 0,358 milj. euroa kattaa osittain kunnan tekemät poistot (68,6 %).

Investointien toteutuminen

Vuosikate, poistot ja nettoinvestoinnit

Kunnan investointimenot olivat 0,903 milj. euroa, johon kunta sai avustusta 0,043 milj. euroa. Nettoinvestoinnit yhteensä 0,860 milj. euroa. Kunnan investoinnit kohdistuivat mm. Takviikin kunnallistekniikkaan 0,203 milj. euroa, Kivimaan koulun remonttiin 0,179 milj. euroa ja vuokra-asuntojen kunnostustöihin 0,083 milj. euroa. Investointien toteuma oli 90,2 % talousarvion 2025 investointien määrärahasta. Investointien määrä kunnan kokoon nähden oli korkea ja investoinnit rahoitettiin suurimmaksi osaksi velkarahalla.

Vuosikate poistoista 68,6 % osoittaa, ettei kunnan tulorahoitus ollut riittävä kattamaan poistoja, mikä osoittaa, ettei kunnan tulorahoitus vastaa toiminnan ja investointien pitkän aikavälin rahoitustarvetta. Kunnan lainamäärä kasvoi vuoden 2025 aikana 0,646 milj. euroa. Kunnan lainamäärä oli vuoden 2025 lopussa 4,205 milj. euroa. Kunnan lainamäärä per asukas oli 4 335 euroa. Kunnan lainamäärä ylittää kuntien keskimääräisen lainojen määrän per asukas. Konsernin lainamäärä oli 5,647 milj. euroa, mikä kasvoi 0,627 milj. eurolla. Kuntakonsernin lainamäärä per asukas on muita Suomen kuntakonserneja matalampi.

Kunnan omavaraisuusaste oli 59,6 %, mikä on kuntataloudessa kohtuullinen taso ja osoittaa vakaavaraisuuden säilyneen melko hyvällä tasolla. Kunnalla oli taseessaan kertynyttä ylijäämää yhteensä noin 3,262 milj. euroa myös kuntakonsernissa on taseessa ylijäämiä 4,23 milj. euroa.

Kustavin kunnan talouden tarkastelu arviointikriteerien valossa 2023–2025

Näitä kriteereitä käytetään arvioitaessa, onko kunta erityisen vaikeassa taloudellisessa tilanteessa, jolloin se voitaisiin asettaa arviointimenettelyyn.

2025	2024	2023
Kriteeri 1 Kunnan tase on alijäämäinen eikä pystytä kattamaan neljässä vuodessa		
3,263 t€	3,381 t€	3,440 t€
Kriteeri 2 Konsernin alijäämä/asukas yli 1.000 e ja ed. vuonna yli 500 e		
4,356 t€	4,577 t€	3,645 t€
Kriteeri 3 Konsernin vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 %		
70%	81%	27%
Kunnan tuloveroprosentti on väh. 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kuntien keskimäärin		
5.30 % (keskiarvo: 7.50%)	5.30 % (keskiarvo: 7.46%)	5.36 % (keskiarvo: 7.38%)
Konsernin lainat ja vuokravastuut/asukas ylittää yli 50 %:lla kuntien keskimääräisen luvun		
5,821 €/as (ka ed.vuosi: 9347)	5,020 €/as (ka ed.vuosi: 8067)	3,966 €/as (ka.ed vuosi: 9347)
Konsernin laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8		
0.61	0.70	0.40

Kunnan ja kuntakonsernin taloutta tarkasteltaessa voidaan todeta, että kuntakonserni täyttää kaksi kriisikuntakriteereiden talouden tunnuslukukriteeriä kahtena peräkkäisenä vuotena. Konsernin vuosikatteen ja poistojen suhde on vaihdellut. Se oli vuonna 2025 alle 80 %. Konsernin laskennallinen lainanhoitokate on ollut viimeisen kolmen vuoden aikana koko ajan

alle 0,8. Laskennallinen lainanhoitokate kertoo, kuinka hyvin konserni pystyy maksamaan velkansa tulo-rahoituksella, jos se on alle 0,8 joudutaan ottamaan lisää lainaa tai syömään säästöjä. Konsernin lainamäärä on kasvanut kahden viimeisen vuoden aikana lähes 1,7 milj. euroa.

5. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Tilinpäätöksen 2025 toimintakertomuksen perusteella kunnan toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet kokonaisuutena tyydyttävästi. Vuoteen sisältyi poikkeuksellisen merkittäviä investointeja sekä toimintaympäristön muutoksia, jotka osin viivästyttivät joidenkin tavoitteiden toteutumista. Toisaalta useat keskeiset strategiset tavoitteet, erityisesti elinvoimaa ja palveluiden laatua tukevat hankkeet, etenivät suunnitellusti.

Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen alaiset toiminnalliset tavoitteet liittyivät talouden hallintaan, strategian toimeenpanoon, elinvoiman vahvistamiseen ja kuntayhteistyön kehittämiseen. Tilinpäätöksen mukaan osa tavoitteista viivästyi, mutta kokonaisuutena ne toteutuivat hyvällä tasolla. Kuntamarkkinointia, maankäyttöä ja elinkeinoelämän edellytyksiä kehitettiin aktiivisesti, ja kuntayhteistyö syveni erityisesti naapurikuntien sekä Turun työllisyysalueen kanssa. Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnanhallituksen toiminnalliset tavoitteet ovat pääosin toteutuneet, vaikka taloudellinen tulos jäi lievästi alijäämäiseksi.

Rakennuslautakunta

Teknisen toimen tavoitteissa korostuivat toimitilojen, kunnallistekniikan ja infrastruktuurin ylläpito sekä investointihankkeiden toteutus. Vuoden 2025 aikana valmistuivat merkittävät hankkeet, kuten uusi kunnantalo ja Kivimaan koulun peruskorjaus. Lisäksi monitoimitalohankkeen suunnittelu eteni ja siihen liittyvä rahoitushakemus jätettiin.

Tarkastuslautakunta katsoo, että teknisen toimen toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet hyvin. Kunnan uusien investointien suuri määrä on lisännyt kunnan velkaantumista ja kasvattaa jatkossa talouden sopeuttamistarvetta.

Sivistyslautakunta

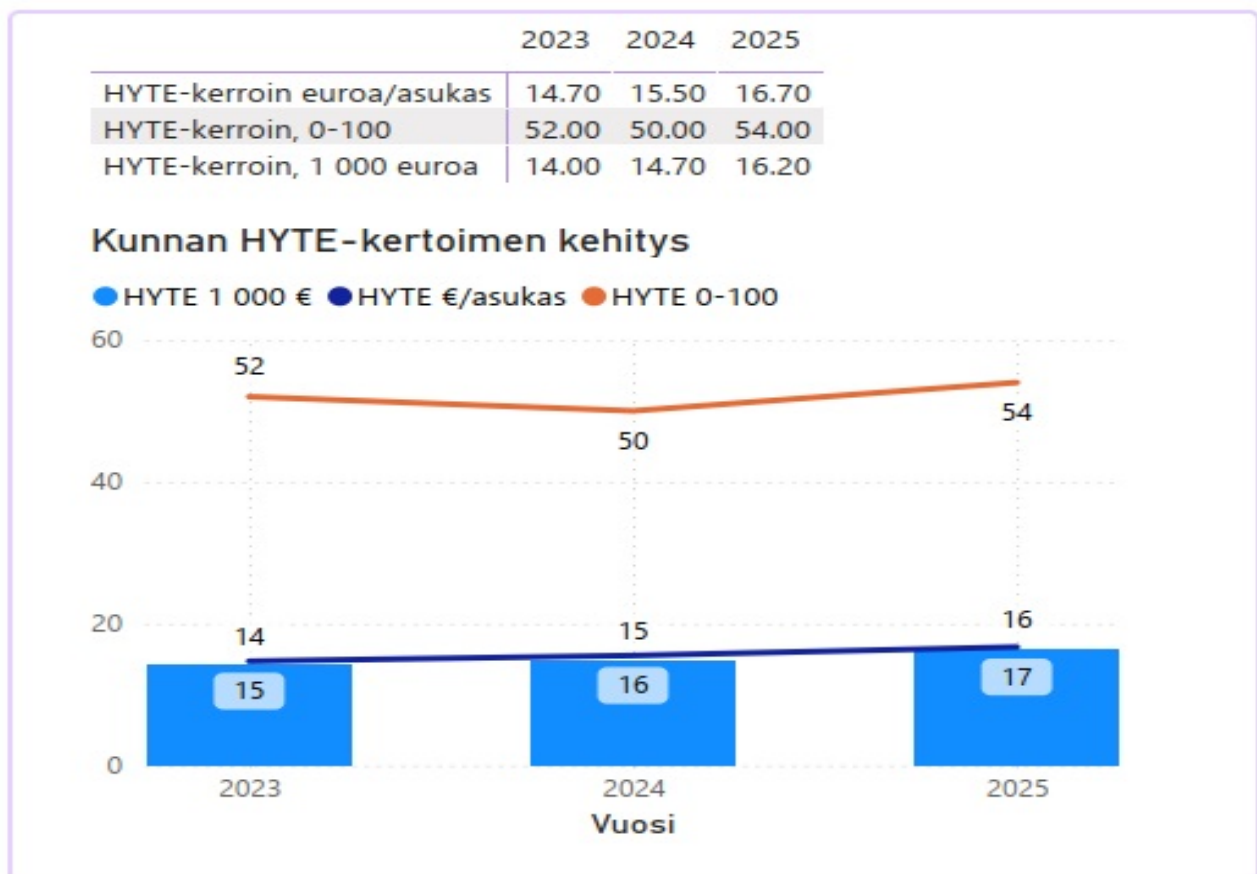
Sivistystoimen tavoitteena oli turvata varhaiskasvatuksen ja opetuksen sekä kirjasto-, kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelujen saatavuus. Tilinpäätöksen mukaan palvelut pystyttiin tuottamaan suunnitellusti. Kivimaan koulun peruskorjaus paransi opetuksen fyysisiä edellytyksiä, ja tulevaa monitoimitaloa suunniteltiin sivistys- ja vapaa-aikapalvelujen kehittämiseksi. Tarkastuslautakunta arvioi, että sivistyslautakunnan toiminnalliset tavoitteet ovat pääosin toteutuneet, ja investoinneilla on myönteinen vaikutus palvelujen laatuun ja saavutettavuuteen.

Tarkastuslautakunta katsoo, että Kustavin kunnan lautakuntien toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2025 ovat kokonaisuutena tarkastellen toteutuneet pääosin suunnitellulla tavalla, ottaen huomioon toimintaympäristön muutokset ja poikkeuksellisen suuret investoinnit. Samalla lautakunta kiinnittää huomiota siihen, että talouden tasapainottaminen ja velkaantumisen hillitseminen korostuvat tulevina vuosina.

6. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen arviointi

Kunnilla on lakisääteinen velvollisuus edistää hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta omassa toiminnassaan. Niiden strategisessa suunnittelussa tulee asettaa saavutettavissa olevia tavoitteita ja toimenpiteitä näiden asioiden edistämiseksi.

Kunnat saavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämistoimien perusteella valtionosuuden lisäosaa. Lisäosa määräytyy ns. HYTE-kertoimen avulla. Kustavin kunnan HYTE-kertoimet ovat kehittyneet seuraavalla tavalla:

Tarkastuslautakunta on arvioinut Kustavin kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä (HYTE) vuoden 2025 tilinpäätöksen sekä voimassa olevan hyvinvointisuunnitelman perusteella. Arvioinnissa on tarkasteltu sitä, miten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen toteutuu osana kunnan toimintaa, miten se ilmenee tilinpäätöksessä ja miten asetetut tavoitteet kytkeytyvät käytännön toimenpiteisiin.

Tarkastuslautakunta toteaa, että Kustavin kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on tunnistettu merkittäväksi osaksi kunnan strategista kokonaisuutta. HYTE-työ perustuu kattavaan hyvinvointisuunnitelmaan, jossa on tunnistettu kunnan väestörakenteeseen ja paikallisiin olosuhteisiin liittyvät keskeiset vahvuudet ja haasteet.

Tilinpäätöksessä 2025 hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ei esiinny omana erillisenä kokonaisuutenaan, vaan HYTE-näkökulma sisältyy osaksi eri toimialojen toimintaa ja investointeja. Erityisesti sivistystoimen ja vapaa-ajan palvelujen osalta tilinpäätöksessä kuvatut investoinnit, kuten Kivimaan koulun peruskorjauksen valmistuminen ja monitoimitalohankkeen edistäminen, tukevat suoraan kuntalaisten hyvinvointia, osallisuutta

ja arjen liikkumismahdollisuuksia. Myös elinympäristöön, asumiseen ja palvelurakenteeseen liittyvillä ratkaisulla on selkeä välillinen vaikutus hyvinvointiin ja terveyteen. Kunnanjohtajan katsauksessa hyvinvointi kytkeytyy osaksi kunnan elinvoimaa sekä veto- ja pitovoiman vahvistamista.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että tilinpäätöksessä ei esitetä koottua arviota HYTE-toiminnan tavoitteiden toteutumisesta, eikä hyvinvoinnin tai terveyden kehitystä arvioida mittareiden tai indikaattoreiden avulla. HYTE-työn kokonaiskuva jää näin ollen hajanaiseksi tilinpäätöksen perusteella.

Kuntastrategiaan kytkeytyvä hyvinvointisuunnitelma muodostaa selkeän ja rakenteellisesti vahvan perustan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Suunnitelmassa painottuvat fyysisen terveyden ja elintapojen edistäminen, mielen hyvinvointi ja osallisuus sekä arjen turvallisuus. Tavoitteet on kohdistettu eri väestöryhmille, ja erityisesti ikääntyneen väestön hyvinvointi on suunnitelmassa perustellusti keskiössä.

Hyvinvointisuunnitelman ja tilinpäätöksen välinen yhteys näyttäytyy parhaiten investointeihin ja palvelurakenteisiin liittyvissä ratkaisuissa, joilla on pitkäaikaisia hyvinvointivaikutuksia. Sen sijaan tavoitteiden seuranta ja vaikuttavuuden arviointi eivät vielä näyttäydy tilinpäätöksessä systemaattisena kokonaisuutena.

HYTE-kertoimen kehitys osoittaa, että Kustavin kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteissa ja tuloksissa on sekä vahvuuksia että vaihtelua. Kertoimen taso on pysynyt kokonaisuutena keskitasoisena, mutta vuosittainen vaihtelu viittaa siihen, että HYTE-toiminnan rakenteellinen johdonmukaisuus ja seuranta vaihtelevat. Tarkastuslautakunta toteaa, että hyvinvointisuunnitelman mukainen työ tarjoaa hyvät edellytykset HYTE-kertoimen vahvistamiselle jatkossa, mikäli tavoitteiden ja toimenpiteiden seuranta kytketään nykyistä selkeämmin vuosittaiseen raportointiin.

Tarkastuslautakunta katsoo, että Kustavin kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen perustuu kattavaan suunnitteluun ja useisiin konkreettisiin toimenpiteisiin, joilla on myönteisiä vaikutuksia kuntalaisten arkeen. Vuoden 2025 tilinpäätös osoittaa, että hyvinvointia edistäviä ratkaisuja on toteutettu erityisesti investointien ja palveluympäristön kehittämisen kautta.

Samalla tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että HYTE-työ ei vielä näyttäydy tilinpäätöksessä rakenteellisesti koottuna eikä arvioituna kokonaisuutena. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkyvyyttä ja vaikuttavuuden arviointia olisi mahdollista vahvistaa kokoamalla tilinpäätökseen tiivis arvio HYTE-tavoitteiden toteutumisesta ja niiden yhteydestä kunnan toimintaan. HYTE-toiminnan vaikuttavuuden näkyvyyttä tulisi vahvistaa osana vuosittaista raportointia.

7. Edellisen vuoden suositusten vaikuttavuuden arviointi

Valtuustokausi on vaihtunut, eikä Kustavin tarkastuslautakunta ole aikaisemmin asettanut arvioitavissa olevia tavoitteita.

8. Allekirjoitukset

Kustavissa 27.5.2026

Veli-Pekka Nurmi
puheenjohtaja

Mari Väisänen
varapuheenjohtaja

Sami Suominen
jäsen